

Tijd voor transformatie van de banklicentie

TOEZICHT IN DE

Internet is uitgegroeid tot een driedimensionale wereld waarin je als avatar rondloopt in virtuele winkels. Je kunt met andere en zelfs geautomatiseerde (bot)avatars communiceren, productinformatie opvragen en zelfs direct transacties doen in Lindendollars, de virtuele munteenheid van Second Life.

Zo kun je een hypotheek en anti-hack-verzekering afsluiten voor je zojuist gekochte virtuele huis in Second Life. In de BMW-store ontwerp je een persoonlijk dashboard voor je nieuwe auto, waarna deze in real life wordt geproduceerd en voor je deur wordt afgeleverd, samen met de boodschappen die je bij Albert.nl hebt gedaan. Na een 3D-voorproefje van de nieuwste collectie in het Guggenheim-museum boek je direct een (realtime) vlucht naar New York.

Living in a new world

Al deze transacties worden verwerkt in Lindendollars en wanneer je Linden-banksaldo te laag is, wordt dit automatisch aangevuld vanaf één van je andere bankrekeningen (in euro's of yens). Voor de meesten van ons is dit wellicht een toekomstvisie, maar voor Second Life gebruikers is het al bijna realiteit.

Maar wat zou er in deze (toekomstige) wereld gebeuren wanneer Lindenlabs, de provider van Second Life en momenteel nog een private IT-onderneming, besluit om onverwachts de stekker eruit te trekken? Dan zou in één klap een grote hoeveelheid online stores niet meer bestaan, online betalingsverkeer zou grof worden verstoord en nog veel erger: alle Lindendollartegoeden (sparen en pensioenen) zouden ineens waardeloos zijn. De economische impact en de maatschappelijke chaos zouden enorm zijn – vergelijkbaar met een situatie waarin bijvoorbeeld de euro morgen in waarde zou halveren.

PATRICK BOONSTRA EN TIMO SPAN

Lindendollars naast euro, yen en dollar

Wie de media omtrent Second Life goed gevolgd heeft, weet dat de discussie loopt of het wel een serieus medium betreft. Het aantal gebruikers in Nederland zou beperkt zijn tot 20.000 en de aanwezigheid op Second Life is slechts enkele uren per week. Ook gaan er geruchten dat de gratis toegang wellicht omgezet gaat worden naar een betaalde toegang. Dit laatste zou zomaar de nekslag voor Second Life kunnen betekenen. Het einde van Second Life is volgens ons echter niet het einde van virtuele werelden: wij zien Second Life als een trend die past binnen de opkomst van serieuze toepassingen van virtuele werelden. De consumentenbehoefte naar interactie en (co-)creatie wordt in virtuele werelden beantwoord. Kleine én grote ondernemers hebben dit ontdekt, dus het lijkt een simpele kwestie van vraag en aanbod die elkaar gevonden hebben.

Weer terug naar de nabije toekomst. Het zou best kunnen dat Second Life inderdaad slechts een hype blijkt en ophoudt te bestaan. Het heeft momenteel nog geen significante impact op ons geldverkeer en de (financiële) risico's betreffen immers slechts een beperkte groep en een beperkte hoeveelheid geld. Maar als Second Life wel doorgroeit in de huidige situatie zonder toezicht, is het natuurlijk wachten tot er iets faliekant misgaat. Stel, er gaat binnenkort een bank failliet op Second Life, of er wordt geld onttrokken van een spaarrekening, of de

VIRTUELE WERELD

creditcardgegevens van gebruikers (die je bij aanmelding vrijwel ongemerkt toch hebt moeten geven) liggen op straat? Doordat Lindendollars inwisselbaar zijn tegen echte dollars kun je als particulier of ondernemer enorme financiële schade lijden. De maatschappelijke impact van een faillissement van een financiële instelling zou zowel in de reële wereld als in de virtuele wereld het vertrouwen in ons banksysteem ernstig ondermijnen. De politieke en maatschappelijke discussie over een regulerend stelsel en toezicht zal dan onvermijdbaar zijn. In Japan zijn overigens al de eerste voorbeelden hiervan bekend en heeft de overheid serieus besloten toezicht te gaan houden op het gebruik van virtueel geld. Zuid-Korea gaat al btw heffen op handel in Second Life. Maar dit alles speelt zich vooralsnog af binnen een 'serieus spel zonder scheidsrechter,' zoals Henk Hutink Second Life noemde in zijn artikel in het vorige nummer van Banking Review.¹

Met andere woorden: hoe lang kun je werkelijk nog wachten om het huidige toezicht te transformeren? Om nog niet eens te spreken over het meest verregaande scenario waarbij Second Life daadwerkelijk uitgroeit tot de wereldwijde standaard voor het nieuwe 3D-internet en Lindenbank een dominante plek gaat invullen binnen het economisch verkeer. En waarbij betalen, sparen en beleggen met virtueel geld ineens net zo normaal is als met normaal geld. De overgang van de gulden naar de euro was voor de meeste consumenten ook een veel minder grote stap dan verwacht; de overgang naar de Lindendollar is wellicht nog wel makkelijker en sneller te maken.

Huidige banklicentie voor Lindenbank

Dat er toezicht moet plaatsvinden op virtueel geld lijkt ons onvermijdelijk, maar hoe doe je dat? Het meest voor de hand liggende is om de huidige banklicentie van toepassing te verklaren op bankieren in de virtuele wereld. Dit betekent dat wanneer de Lindenbank bijvoorbeeld actief wil zijn in Nederland, ze een banklicentie moet aanvragen alvorens ze bancaire activiteiten mogen uitvoeren. Dit is wellicht op de korte termijn voldoende, maar wij denken dat het niet

afdoende is voor de specifieke virtuele risico's. Daarbij komt ook de vraag naar voren of het afdwingen van een nationale licentie wel mogelijk is op het WereldWijde Web? Hiervoor zou een grondige risicoanalyse uitgevoerd moeten worden, overigens een heel normale werkwijze die ook vanuit de toezichthouders wordt gevraagd in de echte wereld. Hieruit zouden noodzakelijke aanpassingen komen voor de huidige banklicentie, een logische volgende stap.

Een wat radicalere optie is het ontwerpen van een specifieke banklicentie voor virtuele banken. Of moet je nog verder gaan en zelfs een virtuele en globale toezichthouder creëren, aangezien internet geen landsgrenzen kent.

Toezicht moet transformeren

Wij zijn van mening dat, naast het transformeren van de banklicentie, ook het toezicht moet worden heroverwogen met betrekking tot virtuele werelden. Wij verwachten dat toezichthouders zich expliciet moeten uitspreken over de volgende onderwerpen:

De definitie van virtueel geld: giraal geld en virtueel geld lijken dicht bij elkaar te liggen; toch heeft giraal geld nog een oorsprong in fysiek geld. Wij verwachten dat er ook diverse virtuele valuta (zoals de Lindendollar) zullen uitgroeien tot 'direct opvorderbare tegoeden' en dus ook tot echt geld worden gerekend, zonder dat hier vooralsnog een zekere basis (liquiditeit) aan ten grondslag ligt.²

De definitie van een bankbedrijf: overwegen of meer bedrijven die traditioneel nog niet tot een bank werden gerekend maar zich wel op een of andere wijze mengen in gelduitgifte niet ook onder toezicht zouden moeten vallen.

De definitie van virtuele producten en productlevering: het vertrouwen in de waardevastheid van geld wordt zwaar ondermijnd wanneer een virtueel huis of een stoer zwaard niet voldoet aan de gestelde eisen en verwachtingen of wanneer een product door een simpele kopieeractie ineens waardeloos wordt.

Internationaal toezicht: wellicht het lastigste aspect. Hoe kan toezicht worden gehouden op via internet opererende internationale (bank)bedrijven?

Tijd zal het leren

Zoals we al aangaven in deel een van dit tweeluik³ is de timing misschien nog onzeker, maar staat het ons inziens vast dat vroeg of laat virtuele werelden een groter aandeel in ons geldverkeer gaan innemen. En daar moet het toezicht en de onderliggende licentie natuurlijk op voorbereid zijn. Daarnaast is het als consument goed om te weten dat je zonder dit toezicht nu niet 'veilig' en risicoloos kunt participeren in het virtuele geldverkeer, althans niet beschermd door toezichhouders of waarborgfondsen. We moeten er als consument verder ook rekening mee houden dat speculeren in deze hoog risicovolle werelden aantrekkelijk is voor andersoortige, wellicht criminele partijen. De kans om hier relatief anoniem ongestraft succesvol te zijn, is immers behoorlijk. Voor ondernemers is het belangrijk om zich te realiseren dat virtuele werelden niet alleen een interessante mogelijkheid bieden, maar ook risicovol zijn. Het kan echter zijn dat er in de nabije toekomst wel eens extra (zware) regelgeving van toepassing kan worden. Daarnaast is er natuurlijk altijd nog de kans dat er morgen ineens helemaal geen Tweede Wereld meer is... En wie houdt daar nu toezicht op? •

Patrick Boonstra is Business Consultant en onderzoekt de invloed van Social Computing (co-creatie, virtual communities, blogs, et cetera) op de organisatie-inrichting van het bankwezen. Voor meer informatie: Patrick.boonstra@atosorigin.com

Timo Span is Principal Consultant bij Atos Consulting, Financial Services en specialiseert zich in IT Governance en Compliance van Financiële dienstverleners. Voor meer informatie: Timo.span@atosorigin.com

¹ Zie 'Second Life: serieus spel zonder scheidsrechter?' in *Banking Review*, juni/juli 2007

² <http://bank.blog.nl/toezicht/2007/06/01/define-bank>

³ Zie 'De banklicentie moet transformeren' in *Banking Review*, mei 2007